

Hur elever som studerar främmande språk (L4) kan använda sina tidigare kunskaper som resurs för att förstå en okänd text

LINDA SMIDFELT

STOCKHOLM 8 DECEMBER

Bakgrund

- Jag är gymnasielärare i italienska och engelska sedan 1998, sedan år 2000 arbetar jag på Katedralskolan i Lund
- Hösten 2012 blev jag antagen till Forskarskolan i de främmande språkens didaktik (FRAM)
- Våren 2015 lade jag fram min licenciatavhandling i italienska med titeln:
”Il processo delle inferenze lessicali in italiano L3 – il ruolo delle lingue apprese in precedenza e altre strategie di comprensione”
- Sedan hösten 2015 är jag doktorand i italienska vid Lunds universitet

Bakgrund

- Jag forskar om ordförståelse i italienska som främmande språk (lexikala inferenser) och vilka strategier elever på gymnasiet och universitetsstudenter använder sig av för att förstå okända ord i en kontext.
- Elever som väljer italienska på gymnasiet har oftast två främmande språk med sig, engelska och tyska, franska eller spanska
- Anledningen till att jag valde att undersöka användningen av ordförståelsestrategier (lexikala inferenser) var att elever i både muntlig och skriftlig produktion ofta använder sig av andra romanska språk, framför allt spanska
- MEN, det verkade inte som att eleverna var lika benägna att använda sina bakgrundsspråk, eller andra strategier, för att **förstå** nya ord de stötte på

Bakgrund

Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur man lär sig språk i och utanför undervisningen.

(Skolverket, ämnets syfte, moderna språk)

Bakgrund

Att det är viktigt att kunna många språk nämns även i GERS:

Beyond this, the plurilingual approach emphasises the fact that as an individual person's experience of language in its cultural contexts expands, from the language of the home to that of society at large and then to the languages of other peoples (whether learnt at school or college, or by direct experience), he or she does not keep these languages and cultures in strictly separated mental compartments, but rather builds up a communicative competence to which all knowledge and experience of language contributes and in which languages interrelate and interact. (.....) or a person may call upon the knowledge of a number of languages to make sense of a text, written or even spoken, in a previously 'unknown' language, recognising words from a common international store in a new guise. (p. 4)

(Council of Europe, (2007) Common European Framework of Reference.)

Lexikala inferenser

Man brukar prata om tre olika huvudstrategier vad beträffar lexikala inferenser:

- **Interlingual strategies** – när man använder sig av till exempel sitt L1 eller andra tidigare inlärda språk, oftast då likheter mellan ord, så kallade ”cognates”
- **Intralingual strategies** – när man använder sig av sin kunskap om till exempel prefix och suffix i målspråket, eller olika ordklasser
- **Contextual strategies** – när man använder sig av kontexten på olika sätt: frasen som ordet står i, textens innehåll i allmänhet eller omvärldskunskaper

(Haastrup, 1991; Wesche & Paribakht, 2010; Ringbom, 2007)

Lexikala inferenser

- Tidigare studier har visat att ju bättre man kan ett språk desto mer kan man använda sig av kontexten eller kombinera olika strategier för att förstå okända ord
- Man har kommit fram till att man som läsare av en text bör kunna cirka 95% av orden för att kunna utnyttja kontexten på bästa sätt (Na & Nation 1985)

Ordkunskap

Forskning har även visat att just ordkunskap i ett främmande språk är en av de viktigaste komponenterna, både för produktion och reception (Milton, 2009)

”Without grammar very little can be conveyed, without vocabulary *nothing* can be conveyed”

(Wilkins, 1972)

Ordkunskap

Ett exempel från engelskan:

Om en person bara kan de 10 vanligaste orden i engelskan, som är funktionsord, skulle förståelsen se ut så här:

Xxxx xxxx and xxxx xxxx xxxx xxxx xxxx on xxxx xxxx a xxxx xxxx in xxxx and xxxx to the xxxx xxxx xxxx xxxx xxxx xxxx.

Om personen istället kan 2000 av de vanligaste orden, kan han/hon förstå cirka 80% av texten, då ser det ut så här:

Four xxxx and seven years ago, our fathers brought forth on this continent, a nation, xxxx in xxxx and xxxx to the xxxx that all men are created equal.

(Milton, 2009)

Studie 1

- Huvudsyftet med min första studie var att undersöka vilka strategier elever som läser italienska på gymnasiet använder sig av när de försöker förstå okända ord i en italiensk text
- Jag ville ta reda på vilka bakgrundsspråk som var de mest använda, om och hur de använde sig av kontexten och andra strategier
- Jag undersökte även vilka strategier som ledde till flest korrekta översättningar

Studie 1

- Deltagarna var 12 elever från 5 olika gymnasieskolor i södra Sverige
- Alla hade svenska som L1 och engelska som L2
- De hade studerat mellan 2 och 4 främmande språk innan de började med italienska
- De gick i årskurs 1,2 och 3, och de läste steg 1-3

Studie 1

- Eleverna fick en autentisk text att först läsa igenom och sedan skulle de försöka översätta så många ord som möjligt och under tiden förklara **hur** de kunde översätta orden (*think-aloud protocols*)
- Direkt efteråt frågade jag dem om ord som de bara hade översatt men inte förklarat **hur** de kunde översätta dem
- Sedan genomfördes en kort intervju (hur många och vilka språk de studerat, om de använder italienska utanför skolan, vilka strategier de själva tror att de använder och om de arbetar med detta i skolan)

Studie 1

Eleverna gjorde totalt 384 gissningar (inferenser)

- 83% - interlinguistic inferences
- 17% - contextual inferences
- 7% - interlingual inferences

De ord som infererades mest är:

caffeina, studi, colesterolo, dose, milligrammi, sistema, pubblicata, proteine, ridurre, barriera

De använda bakgrundsspråken

Använda språk	Antalet inferenser
Svenska	206
Engelska	136
Spanska	8
Franska	3
Tyska	1
Andra	2

Korrekt eller inte?

Strategi	inkorrekt	korrekt	%
Interling.	46	247	86%
Intraling.	5	23	82%
Kontext	32	35	52%

Exempel studie 1

Interlingual:

L – Och **sufficiente** sa du tillräckligt?

P6 – Ja, jag tänkte liksom som **sufficient**.

L – Engelskan då?

P6 – Ja, det är oftast det.

Exempel studie 1

Interlingual:

L – Små doser och ***dosi***?

P7 – För att det liknar doser, ja verkligen för liknelsen.

L – Var det svenska då?

P7 – Ja.

Exempel studie 1

Intralingual (morfologi – stam):

P11 – det här med *dirompenti* visste jag inte heller vad det var men om man tänker från det italienska ordet *rompere* så kan man förstå att det är dåliga effekter som förstör alltså effekter som förstör.

Exempel studie 1

Kontext (omvärldskunskap):

P12 – *Una tazzina di caffè al giorno aiuta perchè protegge il cervello* jag vet inte vad av kaffe om dagen

L – Du läste titeln, kunde du de orden redan?

P12 – *Una tazzina* kan va en sån liten kopp med espresso, italienare dricker espresso.

Exempel studie 1

Kontext (frasnivå):

L – Och *ricercatori* sa du nåt om en undersökning?

P2 – Ja, då tänkte jag i den här meningen av själva meningen så förstod jag att den här studien gjorde de på University of North Dakota.

Studie 2 – ”intercomprehension”

- Huvudsyftet med denna studie var att undersöka vilka strategier 3 universitetsstudenter som INTE har studerat italienska använder sig av då de försöker förstå italiensk text
- Intresset för detta område, som kallas ”intercomprehension” eller ”receptive multilingualism”, har ökat under senare år
- Detta innebär att man använder sitt L1 (eller ett så kallat ”bridge language”) för att kommunicera med eller förstå någon annan som talar sitt L1, utan att man kan varandras språk

Studie 2

- Fokus i studien var att undersöka vilken betydelse de olika bakgrundsspråken hade för förståelse av italienska ord i en kontext
- Med tanke på detta valdes 3 deltagare, alla med svenska som L1 och engelska som L2 och olika L3 (spanska, franska och tyska på hög nivå)
- De var alla studenter i sina respektive L3 vid Lunds universitet
- Ingen av dem hade studerat italienska
- Metoden var den samma som i första studien, de fick läsa text och försöka inferera så många ord som möjligt medan de "tänkte högt" kring översättningen av orden

Studie 2

Access to words in the lexicon is non-selective, i.e. words from more than one language compete for activation both in production and perception, but a – still to be defined – minimal level of proficiency/activation is needed to have words from a language play a role in the selection process, i.e. their default level of activation should be high enough to make them competitive.

(De Bot, 2004, pp. 23-24)

Studie 2

- Deltagaren som hade spanska som L3 använde sig mest av spanska (men även svenska och engelska)
- Deltagaren som hade franska som L3 använde sig mest av franska (men även svenska och engelska)
- Deltagaren som hade tyska som L3 använde sig mest av engelska och svenska (i några få fall även av tyska)

Korrekt eller inte?

Språk	Korrekt	Inkorrekt	% korrekt
svenska	72	17	74%
engelska	82	19	72%
spanska	75	29	65%
franska	41	9	77%
tyska	2	3	33%

Exempel studie 2

PF: **dirompenti** *disruptive* antar jag att det är asså ja eller också franskan tror jag en sorts blandning *rompre* av "bryta"

PG: **tazzina** måste vara "kopp" eftersom det heter *Tasse* på tyska

PS: **malato** tänker jag *mal* på spanska som är "dålig" eller "sjuk" nåt i den stilen

Exempel studie 2

PS: **lungo** förstår jag som "lång" av sammanhanget där det står **corto** efter så "kort" och "lång" , "lång"

PG: **anni** "år" från **anno** står det på byggnader **anno** 1880 nånting

PF: **dosi** förstår jag **piccole dosi** måste vara "måttlig dos" eftersom man kan knappast rekommendera en överdriven dos alltså **piccole** är "måttliga" antar jag, "måttfull"

Exempel studie 2 "false friends"

PS: **sembra** på spanska sembrar "att så frö"

PS: **matto**_möjligtvis från matar, "att döda"

PF: **che** jag fattar inte det vad det betyder men jag antar att det betyder "hos" för det skrivs likadant fast med ett z på slutet på franska

Studie 2 – exempel på ord som alla infererat

caffè

dosi

palazzo

colesterolo

milligrammi

gruppo di controllo

Sammanfattning

- Vid en jämförelse av de två studierna verkar det tydligt att kunskapsnivån ("proficiency") i de tidigare studerade språken har betydelse för hur de kan utnyttjas för att förstå italienska
- En annan faktor som brukar ha en inverkan på hur man använder sina bakgrundsspråk i L3/L4 inlärning är "recency", det vill säga om man har det aktuella bakgrundsspråket aktivt eller inte
- En tredje faktor som har betydelse i dessa två studier är den typologiska likheten mellan de aktuella språken (romanska språk eller germanska språk) och här är "cognates" viktiga

Sammanfattning

- Ett intressant resultat från studie 2 vad beträffar "cognates" är att när det fanns "cognates" i alla de aktuella språken (svenska, engelska, tyska, franska och spanska) var det oftast svenska som nämndes som använt språk för inferensen
- Resultaten av studie 2 ger vissa indikationer på att engelska är i princip lika användbart för att förstå italiensk text som franska eller spanska, i alla fall på ordnivå
- Det har noterats i olika sammanhang att så mycket som 50% av den engelska vokabulären består av ord med ett romanskt ursprung (Schepens, et al., 2013)

Pedagogiska implikationer

- Framför allt tror jag att genom att göra eleverna medvetna om vilka strategier de kan använda sig av så kan man öka deras användning av lexikala inferenser
- I min studie var *intralingual inferencing* den minst använda. Genom att undervisa eleverna om ordens uppbyggnad (stam, prefix, suffix) kan man öka användningen av denna strategi
- I stället för att förse elever med redan färdiga ordlistor till en text kan man uppmuntra dem till att diskutera sig fram till olika lösningar, med hjälp av olika strategier

Pedagogiska implikationer

- För att få eleverna i italienska att verkligen läsa texten ger jag dem ofta ord på svenska som de ska hitta på italienska i texten och sedan diskutera hur de kunde lista ut vilka ord det skulle vara
- Man kan låta elever läsa en text på ett annat främmande språk för att de ska fundera över sin strategianvändning

Referenser

De Bot, K. (2004). The Multilingual Lexicon: Modelling Selection and Control. *International Journal of Multilingualism*, 1(1), 17-32.

Haastруп, K. (1991) *Lexical Inferencing Procedures or Talking About Words*. Gunter Narr, Tübingen, Germany.

Milton, J. (2009). *Measuring Second Language Vocabulary Acquisition*. Bristol: Multilingual Matters.

Na, L. & Nation, I.S.P. (1985). Factors affecting guessing vocabulary in context. *RELJ Journal*. 16. pp. 33-42.

Ringbom, H. (2007) *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*, Second Language Acquisition.

Schepens, J. Dijkstra, T., Grootjen F., van Heuven, WJB. (2013) Cross-Language Distributions of High Frequency and Phonetically Similar Cognates. PLoS ONE 8(5).

Smidfelt, L. (2015) *Il processo delle inferenze lessicali in italiano L3 – il ruolo delle lingue apprese in precedenza e altre strategie di comprensione*. Licenciatavhandling. Lunds Universitet

Smidfelt, L. (2017) An intercomprehension study of multilingual Swedish L1 speakers reading and decoding words in text in Italian, an unknown language. *Lingua*, november 2017.

Wesche, M., Paribakht, T. (2010) *Lexical Inferencing in a First and Second Language. Cross-linguistic Dimensions*. Second Language Acquisition.

Wilkins, D. A. (1972). *Linguistics in Language Teaching*. London: Arnold.

Grazie per la vostra attenzione!
Tack för uppmärksamheten!

LUNDS
UNIVERSITET